

LA MEDIACIÓ EN CONTEXTOS ESCOLARS

Marc Antoni Adell, Violant Estreder***

Resum

Les intervencions mediadores són un tema de molta actualitat, en els diferents camps de la Psicologia i la mediació escolar, específicament, ha assolit una considerable importància, arran de l'alarma social que suposen els successius episodis de violència detectats als nostres centres educatius. Al respecte, la intervenció en la resolució de conflictes escolars ha anat desplaçant l'accent, des de la resolució pròpiament i exclusivament, de cada situació problemàtica, cap a la seua gestió positiva, esdevenint un procés educatiu –en sí mateix–, per consolidar –entre adolescents i joves– la seua personalitat en evolució i creixement i per madurar com a persones. A més, la mediació en l'àmbit escolar està esdevenint una magnífica oportunitat per a tota la comunitat educativa, ja que afavoreix les relacions interpersonals i la convivència entre tots els seus membres, en la línia del desenvolupament positiu dels nostres infants i adolescents.

Paraules clau: alarma social, intervenció educativa, gestió de conflictes, procés educatiu, mediació, creixement personal i social, desenvolupament positiu, comunitat educativa.

Abstract

The mediator interventions are a topical subject in the different fields of the Psychology and the school mediation, specifically, has attained a considerable importance, as a result of the social alarm that the successive episodes of violence detected suppose in our educational centers. About this, the intervention in the resolution of school conflicts has kept on moving the

* Adreça electrònica: <marc.adell@uv.es>.

** Universitat de València. Societat Valenciana de Psicologia.

accent, from the resolution purely and exclusively, of each problematic situation, towards the positive management, becoming an educational process –in itself–, to consolidate –between teenagers and youngsters– their personality in evolution and growth and to mature as persons. Moreover, the mediation in the school area is becoming a magnificent opportunity for all the educational community, since it favors the interpersonal relationships and the communal life among all its members, in the line of the positive development of our children and teenagers.

Key words: social alarm, educational intervention, conflicts management, educational process, mediation, personal and social growth, positive development, educational community.

INTRODUCCIÓ

La mediació es troba d'actualitat i els diaris en parlen quasi cada dia, encara que des de diverses perspectives: «El programa de mediadors de conflictes als instituts, s'estén...» «...La mediació s'amplia als jutjats...» «Contra la intolerància en las aulas, mediación...» «Sushan Qu, mediadora cultural...».

Certament la societat es troba en estat de conflictivitat permanent i no només per efecte de les intervencions bèl·liques arreu del món, o per l'incompliment massa generalitzat dels postulats que conformen la Declaració Universal dels Drets Humans que, en 2008, acomplien el seu seixantè aniversari, sinó per la generalització de paràmetres individualistes de relació insolidària que, sovint, aboquen a l'exclusió dels altres. Fins i tot en contextos més normalitzats socialment, apareixen situacions i episodis de conflicte, la resolució dels quals no sempre s'aconsegueix per les vies habituals o reglades i cal recórrer a sistemes –i per tant a subjectes– «mediadors». Un sistema i una metodologia certament actualitzada i amb fonaments científics –psicològics i sociològics, sobre tot–, ara, però amb antecedents que es perden en la llunyania de la història o dels textos més emblemàtics per a la societat occidental: la Bíblia –a l'antic testament, però també al nou: evangeli de Sant Joan 16, 26 o la carta de Sant Pau als hebreus 8,6– (Led, 2002).

El mateix autor, citant Jean-Pierre Bonafé-Schmitt, en referir-se a la intervenció en la resolució de conflictes escolars, parla de que «la mediación se convierte en un auténtico proceso educativo, para todos los que intervienen en ella» (Ib., 3). La qual cosa explicaria que els especialistes en el tema han anat desplaçant l'accent des de la resolució –pròpiament– de conflictes cap a la gestió positiva i la transformació dels mateixos...i de les persones implicades, afegiríem nosaltres. I això passa en els diferents àmbits on es practica la mediació: el de

parella, el familiar, el social, el cultural, el laboral, el polític... En el nostre cas –l'àmbit escolar–, la mediació entre adolescents i joves està esdevenint una magnífica oportunitat, per consolidar la seua personalitat en evolució i creixement i per madurar com a persones. I al final del procés –i fins i tot abans– els afectats s'han sentit més solidaris i més respectats i respectuosos. A la fi, la comunitat educativa ha resultat enfortida i la relació interpersonal i la convivència han esdevinguts afavorits.

CONCEPTUALITZACIÓ

D'entrada caldrà delimitar el concepte de conflicte, punt de partença de la intervenció mediadora. I no és senzill. Convencionalment se l'ha definit com a «discordança entre tendències i interessos o pulsions de sentit contrari» (GEC, 1988, 8, 77). I val a dir que el conflicte és un fet natural que es fa present, habitualment, en les nostres vides. La noció de conflicte, però, és polisèmica. Efectivament, si es considera que l'harmonia, l'equilibri i el consens són ingredients indispensables d'una societat ideal, aleshores el conflicte resulta del tot negatiu i pertorbador. En conseqüència indesitjable. Ben al contrari si s'entén que la discrepància, la crisi, els problemes, a la fi, entre els components d'una entitat social –des de la parella a la comunitat política, religiosa o econòmica– poden afavorir el canvi social a millor i contribuir a la consolidació de les estructures relacionals i convivencials dels éssers que les componen, aleshores el conflicte és signe de vitalitat i una magnífica oportunitat per a créixer –les persones i els col·lectius–. Y és en aquest context relacional, que cobra importància l'aparició del conflicte, al que no se li ha d'atribuir necessàriament –com hem dit– una lectura negativa, sinó que com ja opinava Brunet (1975) la tensió és un fet quotidià i símptoma de vitalitat. Aquest autor classificava els conflictes en substantius i afectius –o emocionals–, segons tinguen el seu origen en causes reals i objectives o en motius purament personals.

El que cal no oblidar és que quan aquells conflictes no s'aborden adequadament poden aparèixer determinades dificultats –diguem-ho així– en forma de depressions, ansietats i, en general, desordres de la vivència afectiva (Graham i Rutter, 1977). I si no hem de dramatitzar, sí que hem de prestar la màxima atenció (Coleman, 1980) a l'aparició i desenvolupament dels conflictes

És el mateix què apunten Martín i Puig en considerar el conflicte «...como una posibilidad para el cambio, para el desarrollo y para la evolución optimizadora» (Martín i Puig, 2002, 4). Neus Ferrer és de mateixa opinió quan, en referir-se a la mediació com una nova forma d'afrontar els conflictes, li atorga la capacitat de consolidar un canvi «...del todo pertinente y necesario para crecer y madurar como personas, fortaleciendo nuestras relaciones y mejorando la convivencia» (Ferrer,

2002, 7). I reitera la vàlua del conflicte com «potencialmente transformador y creativo, con efectos muy valiosos para las personas como individuos y para la sociedad en general» (Ib.). Lehalle ja s'havia manifestat en la mateixa línia en referir-se als conflictes com a transformacions que poden esdevenir en font de progressos genètics i conformadors de l'equilibri de la persona (Lehalle, 1986).

Com afrontar els conflictes, però? Des de la perspectiva psicològica s'ha parlat d'estratègies de sublimació, de repressió, de desplaçament i de mediació. Òbviament nosaltres –sense entrar en altres consideracions, ara– ens decantem per la mediació. Aleshores, la mediació apareix com a mitjà pacífic per resoldre conflictes i com intervenció entre parts litigants per trobar una solució... (GEC, 1988, 15, 38). També se'ns ofereix –la mediació– «...como un ejercicio de aprendizaje para la vida y de construcción del propio sistema de valores...» (Mas, 2002, 11). Encara Santiago Madrid (Vid. <<http://www.ammediadores.es/revista01.php>>) en la publicació digital «Revista de Mediación» es refereix a la mediació com «...un modelo basado en la ayuda entre iguales...» i com a «...herramienta de prevención desde un enfoque global». La mediació, en suma, és un mètode voluntari on intervé un tercer imparcial, el mediador, que ajuda els participants en la resolució del seu conflicte. L'objectiu de la mediació és facilitar l'establiment d'una nova relació entre les parts en conflicte, creant un espai on es comuniquen els implicats, per parlar del seu «problema» i intentar arribar a un acord. Tot això sense oblidar que «...ninguna técnica excede en sus resultados los límites que le impone el contexto en el cual se utiliza. (Schvarstein: vid. <<http://www.mediadoresenred.org.ar/larevista.html>>).

Aleshores i si bé l'existència de la conflictivitat –connatural a la condició humana– es pot fer present en diversos nivells –familiar, de parella, escolar, veïnal, laboral, societària, ètnica, cultural, lingüística ...– la focalitzarem ara –a la recerca de solucions plausibles– a l'àmbit escolar o educatiu *sensu stricto*, sense deslligar-la de la intervenció de l'educació en valors –també relacionals i recuperadors de la convivència–, que tenen –una i l'altra– un lloc de privilegi, encara que no d'exclusivitat, a l'escola.

LES INTERVENCIONS MEDIADORES

En una societat complexa com la nostra, les problemàtiques relacionals i convivencials –i, per tant, les intervencions mediadores que s'escaiguen– abasten tot l'espectre de la persona i dels àmbits on es troba inserida. Un d'ells i fonamental per a nosaltres és l'escolar o educatiu. I, efectivament, és arran de les situacions problemàtiques que ocorren a les aules i en tot el context escolar, que se'ns presenten oportunitats de desenvolupament personal per als seus protagonistes, esdevenen una possibilitat de millorar la convivència grupal i ofereixen

una situació ideal «...para optimizar la institución en su conjunto» (Mas, Ib., 5). I, de bon començament, caldrà advertir que per garantir –raonablement– una evolució positiva i una transformació favorable dels conflictes, resulta indispensable l'existència prèvia –o la creació expressa– d'un clima moral sa i propici a l'intercanvi i a la negociació de postures i propostes, a més de pacífic i assossegat. Al respecte, sembla haver acord en reivindicar dues eines bàsiques per a la metodologia mediadora: el diàleg i la cooperació.

No cal dir com l'intercanvi dialògic entre els subjectes en conflicte, es *conditio sine qua non* per garantir un raonable èxit a la intervenció mediadora. I cal convidar els afectats a expressar els seus punts de vista, a escoltar les opinions dels altres, a contrastar-les amb les pròpies, a clarificar les situacions amb arguments i exemples i a fer ús de la paraula, no només amb voluntat d'entendre's, sinó de forma respectuosa i amable. Tot això, però, que es pot treballar en sessions d'entrenament «ad hoc», té un referent exemplificant poderós en la conducta –explícita mediadora, però també genèrica en el comportament adult– dels educadors. I, en qualsevol cas, caldrà reivindicar que sempre i en tota ocasió, les intervencions dels docents s'adrecen a desenvolupar i consolidar la comprensió i la empatia –no renyida amb l'assertivitat–, tot posant-se en el lloc de l'altre, fent l'esforç d'imaginar-se com se sent l'altra persona, quins motius i quina situació s'han fet presents per elicitar una tal resposta. I mai no caldrà no excloure de la dinàmica dialògica, un punt d'esperança en què el conflicte present acabarà en el futur, de forma favorable i satisfactòria per a ambdues parts, a la recerca de punts d'encontre, en el decurs de les posicions que es donen en el conflicte analitzat.

Altrament hi és –hauria d'haver-hi– un projecte i una pràctica cooperatives. Projecte perquè cal programar les intervencions mediadores de forma metòdica i calculada, envers una proposta de mútua implicació dels agents. I pràctica perquè, amb seguretat, les tasques col·lectives, l'experiència en unir esforços a la recerca d'un objectiu comú, no haurien de resultar estranyes en l'àmbit escolar. Així, doncs, el treball compartit i solidari, les aportacions personals que enriqueixen la tasca grupal, les petites renúncies individuals en favor dels acords adoptats, esdevenen la clau per al desenvolupament d'unes tals habilitats col·laboratives. En el ben entès que una tal col·laboració és un aprenentatge que no s'assoleix si no és mitjançant la pràctica. Així, doncs, les assemblees d'aula, els projectes compartits, les metodologies cooperatives per a l'aprenentatge de les matèries curriculars i per a la integració dels nous nens...esdevenen eines indispensables per a abordar els conflictes i extreure'n els millors resultats. I tot això en un clima moral afavoridor de la dinàmica mediadora que, en cap cas no s'improvisa, sinó acaba sent conseqüència natural d'un projecte educatiu integral i integrador. És el que defensen Martín i Puig (Ib., 6) quan afirmen que «...una intervención atenta a la transformación de los conflictos se sitúa en un marco educativo más amplio...».

Justament perquè –a l’escola– ens trobem al bell mig dels anomenats *processos de socialització*, on el conflicte apareix quan, front a les disfuncions relacionals generades, les estratègies d’intervenció no són respectuoses amb la individualitat del subjecte ni amb el desitjable equilibri funcional de la dinàmica relacional del col·lectiu del què es forma part –com ara l’escola–. I també ara cal dir que l’objectiu de la mediació no és un altre sinó articular les diferències dels subjectes, harmònicament, a favor del seu mutu creixement i la millor recuperació de la socialització perduda o malmesa. D’altra banda, les intervencions mediadores, enteses com a processos de socialització han de seqüenciar-se, en intensitat i temporalment, per a donar oportunitat al subjecte a digerir els moments i a assumir, conscientment, els reptes que suposa.

És, doncs, en el context escolar on, com defensa Adolfo Dabat, «...los procesos de resolución de conflictos por consenso, como lo es la mediación –i la mediació escolar–, son los que son capaces de producir cambios deseables» I encara afegeix: «...en mediación escolar se asiste a un desarrollo espectacular, particularmente en Europa...» I, en esmentar com a exemple França i front a la violència a l’escola, afegeix que «...se formulan técnicas de gestión de los conflictos educativos y se inscriben en una propuesta pedagógica tendiente a eliminar el alto grado de violencia escolar existente». (Vid. <<http://www.mediadoresenred.org.ar/larevista.html>>). I això des de la cooperació i el diàleg com a estratègies i la implicació dels afectats, en un context institucional i relacional, favorable.

AGENTS INTERVINENTS

En referir-nos als subjectes que protagonitzen la mediació escolar, apareixen tant els adults com els menors i així trobem els professors i els alumnes: aquells, ordinàriament, en el paper d’orientadors del procés mediador i aquests, també ordinàriament, en el d’orientats, però cada vegada més com a *partenaires* i, per tant, amb responsabilitats d’intervenció assignades. Altrament, en la responsabilitat –i la pràctica– de la mediació, trobem la figura del psicopedagog o psicopedagoga dels serveis comarcals o zonals d’atenció, en EI –Educació Infantil– i EP –Educació Primària– i del propi gabinet d’orientació en ES –Centres de Secundària–. Tampoc convé obviar l’existència d’experts en mediació, la intervenció dels quals podria arribar a ser imprescindible.

En qualsevol cas i més enllà de les estrictament assolides com a tècniques d’intervenció, caldrà considerar algunes condicions indefugibles en els subjectes mediadors, precisament per la vitalitat i dinàmica relacional que comporta qualsevol intervenció mediadora. A saber: generar confiança, saber comunicar-se, escoltar activament, oferir alternatives i sentir-se reconegut o reconeguda. Vegem-ho:

1. Generar confiança: i això des del moment inicial de la relació mediadora. Així cal recercar «una conexió personal y positiva entre mediador y mediado(s)» (Ferrer: Ib.). Una relació que abasta l'àmbit físic o espacial i el cognitiu, sense oblidar l'emocional (Goleman, 2000), de manera que s'arribe a assolir el clima més adient, relaxat i acollidor.

2. Saber comunicar-se i fer-ho de manera efectiva (González i Murgui, 1994): perquè la relació dialògica –que inclou la confidencialitat i la imparcialitat– esdevé imprescindible, per afavorir la reconciliació de les parts. Una relació dialògica equilibrada, on l'assertivitat del mediador o mediadora no siga obstacle per afavorir la naturalitat de l'expressió dels mediats. Caldrà no oblidar, tampoc, les tècniques habituals de l'ús del «jo» per part del mediador, la formulació de preguntes obertes i el parafraseig clarificador. I tot a la recerca d'una actitud oberta, per part dels intervinents, per afavorir l'empatia i l'actitud de posar-se al lloc de l'altre.

3. Escoltar activament: que no és escoltar i prou: en realitat, la clau de saber escoltar es troba en saber situar-se en el punt de vista de l'altre (González i Murgui, ib., 1994).. L'escolta activa és una pràctica mediadora de comprovada eficàcia, que no és només una tècnica auxiliar de la mediació, sinó que va més enllà de l'actitud i el gest i es mostra amatent a les manifestacions, exterioritzades per l'interlocutor. Cal explorar-les, sense valorar-les ni menys encara jutjar-les, respectant els sentiments i afavorint la seua expressió, per tal d'arribar al fons de la qüestió i afavorir la resolució del conflicte.

4. Oferir alternatives, en el decurs del procés mediador, aportant criteris de realitat. I això no és possible sense el coneixement i el respecte dels objectius, interessos, opcions, capacitats, recursos i decisions de les parts en conflicte, per intervenció del mediador i dels altres agents implicats. Justament aquells elements han de captar l'existència de més d'una alternativa de solució, que caldrà anar explorant, sense fixacions que tancarien perillosament la perspectiva d'arribar a la solució del problema.

5. Sentir-se reconegut o reconeguda, la persona mediadora. O «habilitada, para trabajar de modo idóneo» com diu Neus Ferrer (Ib., 8). També, però, les parts que caldrà que recuperen –si l'havien perduda– l'autoestima, per tal de revaloritzar la seua seguretat, per enfortir la confiança en sí mateix, alhora que prenent consciència de la seua capacitat de decidir –*empowerment*– i de seguir avançant en l'itinerari, vers la solució final, entre les alternatives possibles. Un «poder», clar, cooperatiu i gens excloent.

Es tracta, al capdavant, de posar les bases d'una pedagogia pacífica com diu Neus Ferrer «...para transformar los conflictos de forma creativa y constructiva» (Ib., 7) i tot això des de la perspectiva esperançada d'arribar a un acord raonable i satisfactori, per a les parts. Tot plegat estaria palesant un grau de maduresa suficient –en els agents intervinents– per atansar-nos al nostre objectiu: mediar de forma eficient i compensadora».

CAP A UN MODEL DE MEDIACIÓ

Les intervencions mediadores són plurals per definició. Efectivament, ja d'entrada, ens podem estar referint als diferents nivells d'intervenció. A saber: mediació entre alumnes per un adult, mediació entre alumnes per un igual, mediació entre alumnat i professorat, mediació entre adults de la comunitat educativa –professorat, professorat i famílies, famílies...–. No cal dir que, en cada cas, el *tempo*, les metodologies i els estils d'intervenció no són idèntics, però, en tots els casos, caldrà considerar una estructura i uns pressupostos bàsics, de l'estil dels analitzats anteriorment i als què podem afegir ara, a més de la qualitat de la persona mediadora, un recolzament institucional i una singularització de la normativa oficial de convivència, en forma de RRI –Reglament de Règim Interior–, en el context del PEC –Projecte Educatiu de Centre–.

Al respecte i atès que la filosofia de la intervenció mediadora, té molt de dinàmica de prevenció, recollim les fases següents atribuïdes a Johan Deklerck (Led, Ib., 18):

- a) Fase de preparació: analitzant i contextualitzant les intervencions mediadores en la dinàmica i context dels programes de competència social.
- b) Fase de formació: promocionant l'especialització de mediadors, en programes específics d'intervenció. I ...
- c) Fase d'implantació: de manera progressiva i a partir d'un pla pilot, amb el seguiment adient, l'avaluació subsegüent i les mesures d'implementació que s'escaiguen.

I tot això, com a projecte d'intervenció mediadora, assumit solidàriament per tota la comunitat educativa, des de la pràctica reflexiva «...que comporta la evaluación interna y la formulación de objetivos de mejora...» (Mas, Ib., 12). I com a eina per garantir una educació de qualitat, des dels paràmetres següents:

- La reflexió crítica envers els problemes de convivència escolar, per aprendre a esbrinar les situacions, amb criteri propi.
- La consideració de la raó i els sentiments, com a integrants indestruïbles de la personalitat dels subjectes i la necessitat de coherència entre el què es pensa i el què es fa.
- La cohesió social com a objectiu –ja des de l'escola–, amb projectes i experiències compartides, per millorar els contextos relacionals.
- L'assimilació del rol social, des de pressupostos democràtics, que impliquen el reconeixement dels deures dels altres, en harmonia a l'exercici dels propis drets.
- El reconeixement i l'acceptació de la pluralitat, en una societat multicultural, on la convivència en la diferència no només ha de ser possible, sinó desitjable.

I si bé és veritat que l'escola esdevé –com hem avançat abans– un lloc de privilegi, en el tractament de l'educació en valors, on les intervencions mediadores troben el marc de referència institucional i de recursos adients, ningú no negarà que és en contextos relacionals més amples i més oberts on aquelles intervencions cobren tot el seu valor i tota la seua eficàcia. Així, doncs, és al si de la societat que cal inserir i practicar les estratègies de mediació i un dels àmbits irrenunciables i imprescindibles per garantir una intervenció mediadora escolar, exitosa, és la família. Per tant, la complicitat del professorat i els progenitors –reals o jurídicament reconeguts– esdevé bàsica: ambdós col·lectius d'adults caldrà que respecten l'espai vital dels menors –alumnes i fills alhora–, practicant més el seguiment atent de la seua evolució socialitzadora, que no una estratègia de pautament de conductes «ideals». Això sense renunciar a les intervencions –mediadores incloses–, quant s'escaiga, però amb la discreció i estil propis dels que se saben co-protagonistes de l'itinerari formatiu dels seus fills i alumnes. Es tractaria de recolzar-los «desde la responsabilidad...» (Soler, 2002, Ib., 16), la nostra d'adults –mediació inclosa– i la seua incipient de subjectes principals de la seua formació.

En aquesta intervenció institucional, on la presència de la comunitat educativa es fa palesa, no podem obviar la figura i la tasca del Consell Escolar de Centre, punt de referència obligada des de les propostes inicials del projecte de convivència i les tasques de mediació, fins a l'avaluació dels resultats, passant pels moments successius d'aplicació d'aquell projecte, sense oblidar les propostes formatives subsegüents, per als adults i per als alumnes. Al respecte es tindran presents objectius com els següents (Dantí, 2002):

- Detectar i dimensionar l'existència de problemes de convivència escolar.
- Fomentar la comprensió optimista de la resolució dels conflictes.
- Conèixer i practicar les distintes tècniques comunicatives i de diàleg.
- Aprendre a gestionar les dificultats de forma no violenta.
- Practicar la dinàmica de grups, en la resolució de conflictes.
- Treballar l'empatia, la comunicació assertiva i el pensament alternatiu.

Tot això no referit exclusivament als professionals en exercici i a l'alumnat inclòs al sistema educatiu, sinó als que ja han «passat» aquella experiència o dedicació: així naix el voluntariat mediador, com a reforç de les intervencions internes, amb un tipus de mediació externa, molt adient per a connectar l'àmbit escolar estricta i el social immediat.

I encara caldria afegir que un àmbit paraescolar i de molta influència social és el de la mediació intercultural, doncs actuaria com a «coixí» d'altres intervencions, afavorint un bon clima de relacions entre els agents –adults o iguals– i els destinataris –adults o iguals, també–, alhora que com a *holding* d'actituds i comportaments prosocials d'aproximació en el tracte i de relació positiva.

Un exemple de mediació intercultural recent i molt interessant és el de l'Escola de Bambú de Barcelona i una intervenció del tot inèdita la de Sushan Qu* que dedica les seues energies a eradicar els estereotips que dificulten la integració dels nouvinguts. I això per part d'una persona immigrant d'ètnia xinesa. La metodologia emprada és la de «tallers» amb els alumnes dels centres ordinaris, que s'interessen pel «Projecte educatiu intercultural» de l'Escola de Bambú: es tracta de treballar materials i propostes pràctiques per interessar l'alumnat. Així, a l'educació primària el retallat de paper i la fabricació de fanals i màscares de Pequín; a la secundària obligatòria, xerrades i debats sobre la vida rural i urbana de països com Xina i al batxillerat, als cicles formatius i a la universitat, informacions i reflexions compartides envers els drets humans, la política i l'economia arreu del món...

EPÍLEG

I caldrà avisar de la superficial –i, per tant, injusta– assimilació del conflicte escolar a la generalització de l'accés a l'educació, com també s'ha fet massa sovint amb la qualitat de l'educació impartida *versus* la quantitat o universalització d'aquell dret. Quan, justament, és la progressiva implantació de sistemes educatius que abasten la totalitat de la població, que esdevé element imprescindible per a la cohesió social i garantia de la democràcia i la convivència. En contextos educatius d'aquestes característiques és on la formació de l'alumnat s'orienta vers l'assoliment de les competències bàsiques per exercir de ciutadans, ja des de l'escola, i per assumir que els conflictes esdevenen un repte per créixer, per als subjectes implicats vers la seua maduració psicològica i social. La mediació, doncs, se situaria en el camp de la resocialització de subjectes i instàncies, que han patit –o generat– situacions de trencament, en la dinàmica relacional que els afecta. Això suposaria una recuperació del clima positiu de diàleg i comunicació, a les aules i al context general del centre educatiu, reobrint espais de consens. Alhora s'enfortiria el nivell i la qualitat de la relació entre els subjectes afectats, recuperant la cohesió del conjunt de la comunitat escolar i afavorint la recerca de la cultura de la no violència. La pau i la convivència en l'actual societat intercultural –inclosa l'escolar, cada vegada més intercultural– ho fan imprescindible. Som-hi, doncs.

* Sushan Qu (Wenzhou, 1980) fa una desena d'anys que és entre nosaltres: acabà l'ESO i el batxillerat i es va llicenciar en ciències polítiques. Parla sis idiomes entre els qual, català, treballa com a mediatra cultural als centres educatius de Primària, Secundària i Superior que la demanen.

REFERÈNCIES*

- ADELL, M. A. (2006): ¿Violencia en las aulas? *Estrategias para mejorar el rendimiento académico de los adolescentes*. Madrid, Pirámide, 225-240.
- (2006): Buyling. *Fulls d'Inspecció*, 6, 18-20.
- (2008): Violència a les aules. *Fòrum Europeu d'Administradors de l'Educació*, 11, 14-15.
- ADELL, M. A. i V. ESTREDER (2008): *Estrategias para implicar a la familia, la escuela y la comunidad, en el desarrollo positivo de los jóvenes*. II Conferencia Internacional sobre desarrollo positivo en los jóvenes, a través de la Actividad Física y el Deporte. València, 10-11.07.08
- ALZATE I SÁEZ DE HEREDIA, R. (1998): *Análisis y resolución de conflictos. Una perspectiva psicológica*. Bilbao, Universidad del País Vasco.
- ATKINSON, J. W. (1964): *An Introduction to motivation*. New York, D. Van Nostrand Company.
- AVILÉS, J. M.^a (2005): «Bullying, violencia interpersonal», *All-i-oli*, 184/13.
- BELTRÁN LLERA, J. A., et al. (2000): *Intervención psicopedagógica y curriculum escolar*. Madrid, Pirámide.
- BENÀSSAR, J. J. i J. M. Gil Beltrán (coords.) (1992): *Sessions de tutoria en Educació Secundària. Què fer? Guia del professor*. València, Generalitat Valenciana. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- BODINE, R. J., D. K. Crawford i F. SHUMPF (1994): *Creating the peaceble school. A comprehensive program for teaching conflict resolution. Program guide*. Champaign, Research Press.
- BONAFÉ-SCHMITT, J. P. (2000): *La médiation scolaire par les élèves*. París, ESF.
- BOQUÉ, M. C. (2002): *Guia de mediació escolar. Programa comprensiu d'activitats, etapes primària i secundària*. Barcelona, Rosa Sensat.
- BRANDONI, F. (1999): *Mediación escolar. Propuestas reflexiones y experiencias*. Buenos Aires, Paidós.
- BRUNET, J. J. i J. L. NEGRO (1985): *¿Cómo organizar una escuela de padres?* Madrid, San Pío X.
- BURGET, M. (1999): *El educador como gestor de conflictos*. Bilbao, Desclée de Bouver.
- CAMPO, A. (2000): «Convivencia en positivo en los centros escolares. Valores que la sustentan», *Organización y Gestión Educativa*, 4, 3-8.
- CASAMAYOR, G. (coord.) (1998): *Cómo dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona, Graó.

* Citada o consultada

- CORNELIUS, H. i S. IFAIRE (1995): *Tu ganas /yo gano. Cómo resolver conflictos creativamente...y disfrutar con las soluciones*. Madrid, Gaia.
- DANTÍ, F. (2002): «Educar en el conflicto y en la mediación. Una experiencia de mediación escolar en Secundaria», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- DEKLERCK, J. (1997): *La pyramide de la prévention (un cadre de prevention intégrale dans l'enseignement)*. Lovaina, Université Catholique.
- DÍAZ-AGUADO, M. J. (2005): «Un iceberg llamado acoso escolar», *El País*, 29.05.05, 32. Reportaje de A. Alfageme y Ch. Nogueira. Madrid.
- DÍAZ, B. i B. LIATARD-DULAC (1998): *Contra violence et mal-être. La médiation par les élèves*. París, Nathan.
- DÍEZ, F. i G. TAPIA (1999): *Herramientas para trabajar en mediación*. Buenos Aires, Paidós.
- ESTAÑAN, S. (2006): «Violència i resolució de conflictes en els entorns escolars», *All-i-oli*, 191/17. València.
- FERRER, N. (2002): «La intervención de terceros: nueva forma de afrontar el conflicto», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- GOLEMAN, D. (2000): *La práctica de la intel·ligència emocional*. Barcelona, Kairós.
- GONZÁLEZ, M. G. i M. J. MURGUI (coord.) (1994): *Programes formatius de pares i mares d'alumnes*. València, Generalitat Valenciana. Conselleria d'Educació i Ciència.
- GÓMEZ CASAÑ, P. (1998): *Prevención de la violencia en el medio escolar*. Grenoble, Arion.
- LAUNAY, G. (1985): «Bringing victims and offenders together: a comparison of two models», *Howard Journal*, 24, 200-212.
- LED, P. (2002): «La implantación de un programa institucional de mediación escolar», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- LEHALLE, H. (1986): *Psicología de los adolescentes*. Barcelona, Crítica.
- MARINA, J. M. (2000): «La convivencia en los centros educativos», *Organización y Gestión Educativa*, 4, 32-36.
- MARINA, J. A. (2006): «La violencia en la escuela», *El Mundo*, 31.01.06. Madrid.
- MARTIN, X. i J. M.ª PUIG (2002): «El conflicto, pros y contras», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- MARTÍNEZ DE MURGUÍA, B. (1999): *Mediación y resolución de conflictos. Una guía introductoria*. Mèxico, Paidós.

- MAS, M. C. (2002): «Mediación e inspección educativa», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- MUNN, P. et al. (1992): *Effective discipline in Secondary Schools and classrooms*. London, Paul Chapman.
- ROZEMBLUM DE HOROWITZ, Z. (2000): *Mediación en la escuela. Resolución de conflictos en el ámbito educativo adolescente*. Buenos Aires, Aique.
- SERRAMONA, J. (1991): «La qüestió és com motivar els estudiants», *L'AVUI*, 13, 5.09.91. Barcelona.
- SOLER, C. H. (2002): «Mediación y familia», en P. Led (ed.): *Resolución de conflictos y mediación en los centros escolares*. E. E.: monográficos, núm. 4. Madrid.
- SPENCE, S. (1980): *Social skills training with children and adolescents: a counselor manual*. Windsor, NFER Publishing.
- TORREGO, J. C. (2000): *Mediación de conflictos en instituciones educativas. Manual para la formación de mediadores*. Madrid, Narcea.
- URY, W. L. (2000): *Alcanzar la paz. Diez caminos para resolver conflictos, en la casa, en el trabajo y el mundo*. Buenos Aires, Paidós.

Internet

- <http://www.aprendemas.com/reportajes/violenciaaulas/p1.asp>
http://www.educacionenvalores.org/article.php3?id_article=423
<http://roble.pntic.mec.es/~fromero/violencia/indice.htm>
http://www.aso-apia.org/violencia/v_aulas.htm
http://www.educacionenvalores.org/mot.php3?id_mot=72
<http://www.mediate.com/cbp>
<http://www.acresolution.org>
<http://www.unesco.org/cpp>
<http://www.ammediadores.es/revista01.php>
<http://www.mediaadoresenred.org.ar/larevista.html>

